

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
УНІВЕРСИТЕТ МИКОЛАСА РОМЕРІСА, М. ВІЛЬНЮС, ЛИТВА
БАТУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ШОТА РУСТАВЕЛІ, М. БАТУМІ, ГРУЗІЯ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ТОВАРИСТВО НЕЗАЛЕЖНИХ ЕКСПЕРТІВ»

МАТЕРІАЛИ

ІХ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

«РОЗВИВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ: МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ»

15-16 березня 2024 р.

м. Київ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
УНІВЕРСИТЕТ МИКОЛАСА РОМЕРІСА, М. ВІЛЬНЮС, ЛИТВА
БАТУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ШОТА РУСТАВЕЛІ, М. БАТУМІ, ГРУЗІЯ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ТОВАРИСТВО НЕЗАЛЕЖНИХ ЕКСПЕРТІВ»

МАТЕРІАЛИ

ІХ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

**«РОЗВИВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ:
МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ»**

15-16 березня 2024 року, м. Київ

УДК 316.4:316.6:159.9

ББК 65.272 : 88.5

М

Друкується за ухвалою Вченої ради факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 12 від 28.03.2024 року)

Розвивальний потенціал сучасної соціальної роботи: методологія та технології: матеріали ІХ Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної конференції (15-16 березня року, Київ) / за ред. Ю.М. Швалба. – Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2024. – 178 с.

Рецензенти:

Власова Олена Іванівна – доктор психологічних наук, професор, професор, професор кафедри психології розвитку факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Бохонкова Юлія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології та соціології Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Редакційна колегія:

Данилюк І. В., доктор наук, професор, член-кореспондент НАПН України

Александров Д. О., доктор психологічних наук, професор,

Львовичкіна А. М., доктор психологічних наук, доцент,

Люта Л. П., кандидат соціологічних наук, доцент,

Чернуха Н. М., доктор педагогічних наук, професор,

Чуйко О. В., доктор психологічних наук, професор,

Швалб Ю. М., доктор психологічних наук, професор

У матеріалах конференції викладено результати досліджень щодо найбільш актуальних міждисциплінарних проблем теорії і практики соціальної роботи, зокрема їх психологічних, соціологічних та правових аспектів. Представлені наукові розробки дослідників будуть корисні фахівцям соціальної роботи, психологам, юристам, соціологам, адміністративним працівникам соціальної сфери, представникам недержавних громадських організацій, усім, хто цікавиться проблемами сучасної соціальної роботи, її розвивальним потенціалом, управлінням соціальними процесами тощо.

Матеріали опубліковано в авторській редакції.

<i>Іванова А. І., Балухтіна О. М.</i> Неформальна освіта соціальних працівників з використанням платформи Prometheus	69-71
<i>Катеринич А. А.</i> Підтримка та сприяння соціальній інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень: важливі аспекти сьогодення	71-73
<i>Кікбаєв Д. С.</i> Ротація співробітників поліції як передумова ефективного соціально-психологічного супроводу	73-75
<i>Корнієнко І. О.</i> Виклики соціального розвитку в умовах війни	76-78
<i>Корнієнко М. М., Полієво Л. Ю.</i> Включеність літніх людей у віртуальний простір як елемент їх успішної соціалізації	78-80
<i>Корнійчук Т. В.</i> Динамічність функцій сім'ї як запорука сталості сімейних відносин	80-82
<i>Костенко Д. В.</i> Поняття «надії» як особистісного ресурсу формування життєстійкості особистості	83-84
<i>Кравченко О. О.</i> Соціальні працівники як члени мультидисциплінарних реабілітаційних команд	85-86
<i>Кузьміна М. О., Кузьмін В. В.</i> Формування професійної компетентності майбутніх фахівців соціальної роботи у закладі вищої освіти	87-89
<i>Литва Л. А.</i> Мобілізація волонтерів як чинник організаційної культури громадських організацій	90
<i>Львовочкіна А. М.</i> Роль соціального працівника у формуванні лідерства під час війни в Україні	91-93
<i>Люта Л. П.</i> Соціальне інвестування як напрямок розвитку соціальної роботи	93-94
<i>Лях В. В.</i> Громадські організації як регулятор суспільної діяльності	95-97
<i>Мельник І. М.</i> Соціально-психологічні чинники емоційного вигорання у волонтерів в умовах війни	98-100
<i>Нагорняк Ю. В.</i> Методи позитивної сімейної психотерапії в подоланні тривоги викликані ситуацією війни	101-103
<i>Немаш Л. І.</i> Досвід організації соціально-психологічної роботи з ветеранами війни і членами їхніх сімей. Відновлення ідентичності	103-105
<i>Новицька М. І.</i> Життєва задоволеність як засіб підвищення соціально-психологічної адаптації комбатантів	106-108
<i>Овчаренко С. А.</i> Доступність освіти для дітей та молоді з розладами спектру аутизму	108-109
<i>Отрощенко Н. Л.</i> Ключові вимоги до особистості сучасного соціального працівника	110-111
<i>Павленко О. В.</i> Життєреалізація особистості в умовах середовищної невизначеності	112-115
<i>Павлишина А. В., Саранча І. Г.</i> Дослідження соціально-психологічних потреб молодших школярів, які є дітьми військовослужбовців	115-117
<i>Павлова Ю. Д.</i> Психологічні виклики у соціальній роботі під час війни	118-119
<i>Пальгуй К. М.</i> Напрямки роботи територіальних центрів соціального обслуговування у воєнний та післявоєнний час	119-121

Корнієнко І. О.
доктор психологічних наук, професор
Мукачівський державний університет, м.Мукачево

ВИКЛИКИ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Військова агресія російської федерації проти України зруйнувала мирне життя мільйонів людей та створила безпрецедентні виклики для всіх сфер суспільного життя, включаючи соціальний розвиток спільнот і громад. Війна призвела до масштабних руйнувань інфраструктури, житла, викликала хвилі вимушеної внутрішньої та зовнішньої міграції, спричинила економічну кризу та зростання безробіття. Однак, попри всі ці негаразди, українські громади демонструють приклади неймовірної стійкості, солідарності та прагнення до відбудови і розвитку.

Війна завдала нищівного удару по соціальній сфері в Україні. Руйнування інфраструктури, таких як лікарні, школи, дитячі садки, значно ускладнило доступ до основних послуг для мільйонів людей. Масові обстріли населених пунктів призвели до знищення або пошкодження тисяч житлових будинків, змушуючи людей шукати притулок у інших регіонах або навіть за кордоном.

Внутрішня й зовнішня міграція стала одним із найбільших викликів для громад. Згідно з даними ООН, понад 8 мільйонів українців були вимушені покинути свої домівки, а понад 7 мільйонів стали біженцями в інших країнах. Така масштабна міграція порушила традиційні зв'язки всередині спільнот, створила труднощі з працевлаштуванням та житлом для переселенців.

Економічні наслідки війни також є катастрофічними. Багато підприємств були змушені припинити або значно скоротити свою діяльність через бойові дії та логістичні проблеми. Це спричинило масове безробіття та зниження доходів для величезної кількості людей. Окремою проблемою є психологічна травма, якої зазнали мільйони українців внаслідок бойових дій, втрати близьких та руйнування домівок.

Зважаючи на масштаби викликів, соціальний розвиток громад має стати одним з пріоритетів в умовах війни. Першочерговими кроками мають бути відновлення критичної інфраструктури та житла, а також забезпечення основних потреб постраждалих у харчуванні, воді, медичній допомозі та притулку.

Надзвичайно важливим є забезпечення зайнятості та самозайнятості для тих, хто втратив роботу. Створення тимчасових робочих місць, підтримка малого бізнесу та ремісництва може допомогти зберегти економічну активність громад.

Війна завдала величезної психологічної травми українцям, тож необхідно посилити психологічну підтримку та програми реабілітації для постраждалих.

Серед ключових психологічних викликів варто виділити наступні:

Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Пережиті бойові дії, обстріли, руйнування житла, втрата близьких та інші травматичні події закономірно призводять до розвитку ПТСР у значної частини населення. Симптоми включають нічні жахіття, нав'язливі спогади, уникнення нагадувань про травму, підвищену тривожність тощо. Це значно знижує якість життя та функціонування людей.

Депресія та тривога. Війна, з її насильством, втратами та невизначеністю майбутнього, провокує поширення депресивних та тривожних розладів серед громадян. Люди переживають почуття безнадії, апатії, постійний стрес, що негативно впливає на їхню активність та продуктивність.

Розлади психіки у дітей. Діти є найбільш вразливою категорією населення в умовах війни. У них можуть формуватися різноманітні психологічні травми, порушення поведінки, проблеми з навчанням, агресія через пережитий стрес, насильство, втрату батьків тощо.

Психологічні травми вимушених переселенців. Люди, змушені покинути свої домівки через бойові дії, зазнають додаткового психологічного стресу пов'язаного із втратою звичного середовища, матеріальних ресурсів, соціальних зв'язків. У них часто наявні симптоми посттравми, депресії, потреби в психологічній реабілітації.

Психологічний стан учасників бойових дій. Військовослужбовці, які брали участь у бойових діях, є однією з найбільш травмованих категорій. Вони стикаються з посттравматичними розладами, підвищеною агресивністю, проблемами реінтеграції в цивільне життя.

Одним із найбільших ресурсів для соціального розвитку громад в умовах війни став безпрецедентно потужний волонтерський рух та взаємодопомога між людьми. Сотні тисяч українців долучилися до різноманітних форм волонтерської діяльності та громадських ініціатив, які надають допомогу військовим, переселенцям, постраждалим цивільним.

Громадські організації, благодійні фонди та ініціативні групи громадян організували збір та розподіл гуманітарної допомоги, евакуацію цивільних з гарячих точок, психологічну підтримку. Активізувалося міжсекторальне партнерство між громадськими організаціями, бізнесом та владою в реалізації соціальних проектів.

Важливою тенденцією в громадах стала більш активна участь самих людей у прийнятті рішень щодо розвитку їхніх міст і сіл. Багато громад створили свої способи комунікації, обміну інформацією та координації дій в умовах війни.

Попри всі негаразди, війна також відкрила нові можливості для розвитку громад. Змушені адаптуватися до змін, люди почали активніше шукати інноваційні рішення та підходи для подолання викликів. Поширюється використання цифрових технологій, дистанційна робота та навчання, що дозволяє громадянам бути більш мобільними та незалежними від місця розташування.

Війна сприяла зростанню єднання та взаємодопомоги в багатьох громадах. Люди почали більше цінувати таку цінність як згуртованість, соціальний капітал став важливим ресурсом для відбудови та розвитку. Паралельно відбувається становлення нових форм місцевої демократії, коли самі громади беруть на себе відповідальність за свій розвиток.

Підсумовуючи, соціальний розвиток спільнот і громад в умовах війни стикається з величезними викликами, але також відкриває нові перспективи. Відновлення інфраструктури, забезпечення основних потреб, зайнятості, психологічної підтримки та реабілітації мають стати пріоритетами.

Громадянське суспільство відіграє ключову роль у цих процесах, демонструючи приклади взаємодопомоги, солідарності та активної участі громадян. Водночас війна стала каталізатором впровадження нових інноваційних рішень, цифрових технологій, згуртування спільнот.

Для успішного соціального розвитку потрібні консолідовані зусилля самих громад, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, бізнесу та міжнародних партнерів. Війна змусила українське суспільство пройти через випробування, але водночас відкрила шлях до кардинальних змін та відродження на новій основі згуртованості, відповідальності й інновацій.

Корнієнко М. М.

*студентка 1 року навчання ОС «Магістр»
освітньої програми «Соціальна робота»*

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

Полівко Л. Ю.

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи*

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

ВКЛЮЧЕНІСТЬ ЛІТНІХ ЛЮДЕЙ У ВІРТУАЛЬНИЙ ПРОСТІР ЯК ЕЛЕМЕНТ ЇХ УСПІШНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Соціалізація – це певний процес входження людини в суспільство, що її оточує. Кожна людина переживає даний процес, іноді впродовж життя вона переживає його знову і знову, адже все навколо змінюється, іншою стає сама людина, її спосіб життя, перемінюються погляди й звички. Обставини, що залежать та не залежать від нас, рухають життя і люди вимушені соціалізуватися у нові умови, нове оточення, новий спосіб життя. Науковиця, Лисенко Ю. зазначає, що «соціалізація особистості – складний і багатогранний процес, що здійснюється під впливом соціокультурних чинників, а тому є досить динамічним» [4, с. 34].

У будь-якому віці соціалізація є складним процесом, адже супроводжується великими змінами. Для літніх людей цей процес особливо важкий, тому що люди старшого віку вже мають за плечима вагомий досвід, сформовані звички та поведінку, сталі цінності [4, с. 35].

Існують й інші чинники, які створюють труднощі у соціалізації людей старшого віку, а саме: 1) зниження рівня доходів і погіршення матеріального становища; 2) зниження рівня самоповаги і ступеня пошани оточуючих; 3) самотність: більше 70% літніх людей живуть або тільки з чоловіком, або наодинці, половина жінок, старших 65, уже вдови; 4) зменшення свободи вибору щодо занять, поїздок, проведення часу, вибору

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>